

Szegedi Tudományegyetem
Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék

BAJMÓCY PÉTER

Szuburbanizáció a budapesti agglomeráción kívüli Magyarországon

Doktori (PhD.) értekezés tézisei

Témavezető:

Dr. Mészáros Rezső
tanszékvezető egyetemi tanár, akadémikus

Szeged, 2003.

1. TÉMAVÁLASZTÁS, TUDOMÁNYOS ELŐZMÉNYEK

A szuburbanizáció az egyik leglátványosabb települési és társadalmi térfolyamat az 1990-es évtizednek, illetve az új évezred elejének Magyarországon. Az ország nagyvárosai körül, egyre több településen épülnek új házak, nyílnak új utcák, utcatorok. Ezzel párhuzamosan a lakóhelyi szuburbanizáció az 1990-es évtizedben a településközi belső migráció egyik leglényegesebb elemévé vált, mely számottevően átformálta a nagyvárosaink környékén lévő települések külső képét. Számos városkörnyéki település vándorlási nyereséget könyvelhetett el az 1990-es években, miközben a nagyvárosok legtöbbször vándorlási veszteséggel rendelkezett. Ráadásul e folyamatnak csak kevés előzménye volt korábban, s az addigi sok évtizedes, - s így természetesnek vélt – urbanizációs folyamatokhoz képest alapvető változást hozott az ország nagyvárosi tereiben.

A szuburbanizációs folyamatok egyértelműen Budapest környékén jelentkeznek legteljesebben és legerősebben az országban, a vidéki nagyvárosok körül jóval kisebb léptékűek a fővárosiaknál. Ennek megfelelően a hazai szuburbanizációs szakirodalom döntő része is a fővárossal és környékével foglalkozik (többek között CSANÁDI G. – CSIZMADY A. (2002), DARÓCZI E. (1999), DÖVÉNYI Z.-KOVÁCS Z. (1999), IZSÁK É. (1999), KOVÁCS K. (1999), KOVÁCS Z. (szerk.) 1999), VÁRADI M. (1999)). A vidéki térségek mai hasonló folyamatai még kevésbé kutatottak (BAJMÓCY P. 1999c, HARDI T. 2002, TIMÁR J. 1994, TIMÁR J. - VÁRADI M. 2000), s így a szuburbanizációs folyamatokban esetlegesen meglévő területi különbségek is jórészt feltáratlanok. A korábbi

„vidéki”¹ Magyarországot a szuburbanizáció szemszögéből vizsgáló kutatások általában egy nagyváros környékével, néhány település összehasonlításával, avagy kivételes esetben egy-egy régió sajátosságaival foglalkoznak. Így szakmai részről is igény mutatkozik az egész országra, avagy egyes régiókra kiterjedő vizsgálatok elvégzésére is.

E disszertáció célja az 1990-es évek „vidéki” szuburbanizációs folyamatainak összehasonlító geográfiai vizsgálata.

A hazai és nemzetközi szakirodalomban meglévő számos definíció közül e dolgozat a szuburbanizációnak egy decentralizációs és centralizációs folyamatként való értelmezését fogadja el, mely szerint a szuburbanizáció a városi népesség és tevékenységek decentralizációja, amely átfogó részét képezi az urbanizációs folyamatnak. Decentralizáció abban az értelemben, hogy a népesség, a termelő és nem termelő tevékenységek egy része, a tőke, a beruházások a városi központok helyett inkább a környéki településekre koncentrálódnak. Ugyanakkor decentralizáció abban az értelemben is, hogy a népesség és/vagy tevékenységeinek (termelés, szolgáltatások igénybe vétele rekreációs tevékenység) egy része ténylegesen ki is települ a városból annak közvetlen környékére. Ez a folyamat csak a városi téren belül tekinthető decentralizációnak, egy nagyobb régió, vagy az egész ország vonatkozásában az urbanizációhoz hasonlóan továbbra is centralizációt jelent, koncentrációs jelleget ölt.

E definíció alapján határozható meg az előváros fogalma is, mely szerint az előváros (szuburbanizáció által érintett település) olyan városkörnyéki település melynek a dinamikája számottevő részben onnan származik, hogy a városi népesség és/vagy a tevékenységek egy része kitelepül oda a városból.

¹ A későbbiekben a „vidéki” kifejezést a „nem Budapest környéki” értelemben használjuk.

E kutatás három olyan problémakörre kísérel meg választ adni, melyekre ez idáig még kevés próbálkozás történt:

Egyrészt lehatárolja a szuburbanizáció által érintett területeket, feltárja a szuburbanizáció területi különbségeit mind az egyes nagyvárosi térségek között, mind pedig azokon belül, s rávilágít a különbségek lehetséges okaira.

Másrészt megpróbálja mérni, számszerűsíteni a szuburbanizációs folyamatokat. Ez látszólag egyszerű kérdés, ám a városból kifelé vándorlások pontos regisztrációja megoldatlan, így a folyamat mérése csak áttételesen, különböző „szuburbanizációs indexek” létrehozásával lehetséges.

Harmadrészt átfogó képet ad a hazai lakóhelyi szuburbanizáció motivációiról, arról, hogy miért költöznek ki az emberek a vidéki nagyvárosok környékén a városokból a szomszédos településekbe.

2. A KUTATÁS ADATBÁZISA, MÓDSZEREI

A kutatás adatbázisa három forrásból táplálkozik:

1. A regionális léptékű kutatások különböző statisztikai adatbázisok elemzésével történetek. Elsősorban a KSH 1990-es és 2001-es népszámlálásának hozzáférhető adatait, valamint az évente megjelenő településsoros adatbázist használtuk. Ezek a források statisztikai (táblázatok, viszonyszámok, indexek képzése) és grafikus (kartogram) módszerekkel kerültek elemzésre.
2. A statisztikai adatbázist kiegészíti 345, - előzetesen, a statisztikai adatok, és elhelyezkedésük alapján kiválasztott - „potenciálisan

szuburbanizálódó” városkörnyéki település önkormányzataihoz eljuttatott kérdőív adatbázisa is.

3. Végül, a kiköltözések motivációinak feltárása céljából 149 vidéki, nagyváros környéki településen az oda kiköltözött mintegy 1500 háztartást kérdeztünk meg 1998-2000 között a Szegedi Tudományegyetem földrajz és geográfus szakos hallgatóinak segítségével.

3. TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

3.1. A SZUBURBANIZÁCIÓ ÁLTAL ÉRINTETT TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA

Kutatásunk során először a szuburbanizáció által érintett településeket kívántuk lehatárolni. Mivel a településközi migráció irányairól nem rendelkezünk adatokkal, s így közvetlenül nem tudjuk mérni a szuburbanizációt, ezért a mérés és a lehatárolás csak közvetett, áttételes mutatók segítségével történhet.

(1) Ehhez először a lakóhelyi szuburbanizációhoz legközvetlenebbül kapcsolódó két statisztikai mutató (népességváltozás, vándorlási egyenleg) települési szintű területi különbséget vizsgáltuk meg, ám kiderült, hogy önmagában egyik sem alkalmas a szuburbanizáció mérésére. Igaz ugyan, hogy a városkörnyéki településeknek jelenleg nő a népessége (*l. ábra*), illetve vándorlási nyereséggel rendelkeznek, de az ország számos más területén is találhatunk ilyen településeket (idegenforgalmi települések, roma népességű vagy szociális otthonos falvak, bizonyos aprófalvak, Nyugat-Magyarország, Északkelet-Alföld egyes térségei).

Kiderült ugyanakkor, hogy a városkörnyéki, potenciálisan szuburbanizálódó települések mindkét mutatónál jó értéket értek el, míg a nem városkörnyéki, kedvező értékkel rendelkező települések a különböző változók esetében mások és mások. Ha azonban a mutatók értékeit valamilyen módszerrel kombináljuk egy komplex mutatót létrehozva, akkor a városkörnyéki települések, melyek minden vonatkozásban magas értékkel rendelkeznek, kiszűrhetők. Ehhez azonban újabb változók vizsgálatba vonására volt szükség.

Ezért néhány olyan jelzőszámot (személygépkocsi-ellátottság, jövedelem, vállalkozói aktivitás) vizsgáltunk meg, amelyek kapcsolata a szuburbanizációval az általunk elfogadott definíció alapján nem szükségszerű, ám ha ez a kapcsolat létezik, akkor felhasználhatóak a komplex mutatóhoz. Kiderült, hogy a nagyvárosok környékén fekvő települések minden esetben kedvező értéket mutatnak e mutatók tekintetében.

(2) Így végül egy komplex szuburbanizációs indexet alkotunk, mely mérhetővé teszi a lakóhelyi szuburbanizációt. Egy, az ország összes településére, nyolc mutató alapján készített index azonban világossá tette, hogy bár az effajta módszerekkel sokat megtudhatunk a szuburbanizációról, de az egyes mutatók esetében a regionális tényező túl nagy szerepet játszik, így országos léptékű vizsgálatra e kombinációs módszer alkalmatlan.

(3) Ugyanakkor az elképzelhetőnek tűnt, hogy egy régió, esetleg megyén belül használhatóak e mutatók a szuburbanizáció mérésére, hiszen a regionális szinten jelentkező egyenlőtlenségek zavaró hatása így kiküszöbölhető. Ennek megfelelően Fejér megye példáján kívántunk egy elméleti megközelítést adni arra vonatkozólag, hogy miként határolhatóak le azok a települések, amelyek potenciális célterületei a szuburbanizációnak.

Az általunk képzett szuburbanizációs indexet egy gravitációs indexszel is finomítottuk, ám kiderült, hogy bár ezzel a módszerrel már csaknem maradéktalanul lehatárolhatóak a városkörnyéki, dinamikus települések, de azt, hogy az e településekre irányuló beköltözések a közeli városból, avagy máshonnan származnak, statisztikai módszerekkel eldönteni nem lehet.

(4) A költözések irányának eldöntése csak empirikus módszerek segítségével lehetséges. Ezért 345, - előzetesen, a statisztikai adatok, és elhelyezkedésük alapján kiválasztott - városkörnyéki település önkormányzataihoz juttattunk el kérdőíveket. A válaszadó települések (230, 67%) csaknem 70%-a esetében jellemző a beköltözés a közeli nagyvárosból, s válaszok regionális eloszlása meglepően kis szórást mutat e kérdésben. E települések jelenthetik a lakóhelyi szuburbanizáció célterületeit.

(5) Az önkormányzati kérdőívek eredményei és a statisztikai adatok alapján lehetővé vált a szuburbanizáció által érintett települések eddigieknél jóval pontosabb lehatárolása, ám az is kiderült, hogy teljesen egzakt, igen-nem jellegű lehatárolás nem készíthető. A lehatárolásnál a statisztikai adatok közül elsősorban a települések tényleges szaporodását, vándorlási egyenlegét, jövedelmi viszonyait és fekvésüket vettük figyelembe. Emellett az önkormányzati kérdőívek két kérdése volt segítségünkre. Egyrészt az önkormányzatok értékelték a saját településüket aszerint, hogy költöznek-e ki oda a szomszédos nagyvárosból, másrészt arra is rákérdeztünk, hogy az önkormányzatok tudnak-e még ilyen jellegű településeket a környéken.

A kapott adatok alapján a településeket hét típusba lehetett sorolni (2. ábra). Mivel a vidéki szuburbanizációval foglalkoztunk, így a *Pest megyei településeket és Budapestet* nem vettük figyelembe. *Biztos „szuburbán” településnek* neveztük azokat, ahol az önkormányzatok véleménye és a statisztikai adatok egybehangzóan bizonyítják a

szuburbanizáció létét. 215 ilyen települést sikerült meghatározni az ország 33 városa körül, a legtöbbet Pécs (24), Győr (21), Székesfehérvár (18), Szombathely (16), Miskolc (15), valamint Kaposvár, Szeged és Veszprém (13-13) körül. A vidéki települések mintegy 7%-a tartozik e körbe.

Bizonytalan/gyenge „szuburbán” típusba soroltuk azt a 232 települést, ahol a két fő információforrás (statisztika és önkormányzatok) közül csak az egyik igazolta bizonyosan a szuburbanizáció létét. Ez jelenthetett minimális mértékű népességnövekedést önkormányzati megerősítéssel, vagy azt, hogy az egyértelmű demográfiai folyamatok ellenére az önkormányzatok nem jelezték a szuburbanizációt (elsősorban az adathiány miatt). E települések is leginkább a nagyvárosok környékén, de az előző típusnál kissé távolabb helyezkednek el, de néhány olyan középváros körül is megtalálhatóak, ahol „biztos szuburbán” típus nem fordult elő (Salgótarján, Dombóvár, Hódmezővásárhely).

Végül kiemeltük azokat a településeket (71), amelyek szintén magas vándorlási pozitívummal rendelkeznek, s az okok is hasonlóak, ám nem egy-egy vidéki város, hanem *Pest megye közelében* helyezkednek el. E községek a Budapest környéki dinamikus zóna külső részét alkotják, így a vizsgálat tárgyán kívül esnek.

Azokat a településeket, ahol *sem a statisztikai adatok, sem pedig az önkormányzati kérdőívek* eredményei nem igazolták a szuburbanizáció létét, egy nagy csoportba osztottuk be, ahová az összes település 76%-a tartozik. Természetesen azok a települések is ide tartoztak, amelyek tényleges szaporodása vagy vándorlási pozitívuma jelentős, de ez bizonyosan nincs összefüggésben a szuburbanizációval.

A szuburbanizációs folyamatok centrumait, az abban részt vevő városokat is két csoportra osztottuk, biztos és bizonytalan/gyenge

szuburbanizációs centrumokra. Abban az esetben soroltunk egy központot a *biztos centrumok* közé, ha legalább két „biztos szuburbán” település található a szomszédságában. Így összesen 25 „biztos centrum” adódott, ide tartozik az összes megyei jogú város Salgótarján és Hódmezővásárhely kivételével, valamint Mosonmagyaróvár, Ajka, Baja, Tiszaújváros és Gyöngyös is.

A *bizonytalan centrumok* száma húsznak adódott, közöttük számos olyan található, amely egy nagyobb város közelében helyezkedik el, így itt az egyes városok szuburbanizációs folyamatai pontosan nem határolhatók el egymástól. A legtöbb ilyen helyzet a budapesti agglomeráció peremén (Hatvan, Jászberény, Esztergom), valamint a klasszikus település-együtteseknél van (Tatabánya-Tata-Oroszlány, Veszprém-Várpalota-Székesfehérvár, Szombathely-Kőszeg, Pécs-Komló, Kaposvár-Dombóvár, Miskolc-Szerencs-Kazincbarcika).

3.2. A SZUBURBANIZÁCIÓ AZ ÖNKORMÁNYZATOK SZEMSZÖGÉBŐL

(6) A megkérdezett önkormányzatok valamivel több, mint fele jelezte, hogy támogatja a beköltözéseket. Regionálisan jelentős a Dunántúl előnye, de minden térségben az olcsó és/vagy előkészítve/házhelyek biztosítása, ritkábban a lakásépítés támogatása a leggyakoribb támogatási forma. A beköltözések nehezítése csak elvétve fordul elő, jelezve, hogy az önkormányzatok is kedvezőnek tartják a városiak odaköltözését, avagy rá vannak arra (nagyobb népességszám, nagyobb jövedelem miatt) kényszerülve.

(7) A kiköltözők legnagyobb társadalmi csoportját – az önkormányzatok véleménye szerint a kisgyermekesek adják, ám a legfejlettebb Közép- és Nyugat-Dunántúli régiókban az értelmiségiek képezték a legnépesebb csoportot. Jelentősek még a vállalkozók, elsősorban szintén a közép- és nyugat-dunántúli régiókban, miközben arányuk az Alföldön igen alacsony. A nyugdíjasok épp ellenkezőleg a Dél-Dunántúlon és a Dunától keletre jelentenek fontos tényezőt. A nyugat-dunántúli régióban a gazdagabb (gazdag, értelmiségi, vállalkozó) kiköltözők aránya többszöröse a szegényebbekének (szegény, roma, nyugdíjas), ugyanakkor az alföldi régiókban, illetve csaknem a Dél-Dunántúlon is a szegényebb kiköltözők vannak többségben. Az Alföld, legalábbis részben – úgy tűnik – hogy a Kelet-európai típusú (szegényebbek ki-, illetve elköltözésére is építő) szuburbanizációs utat járja, szemben az elsősorban a jómódúak kiköltözésére épülő nyugati úttal.

(8) A szuburbanizáció nem csak lakóhelyi szuburbanizációt jelent a vidéki Magyarország vonatkozásában sem. A szuburbanizáció egyéb megjelenési formái azonban még ritkábbak a vidéki Magyarországon, e tekintetben még nagyobb a vidék lemaradása a budapesti agglomerációtól. A városokból kitelepülő ipart és szolgáltatásokat manapság csak néhány diszkó, autószalón, benzinkút, étterem, illetve néhány kisebb ipari üzem jelzi. Ezzel szemben a rekreációs szuburbanizáció a vidéki Magyarországon is gyakori jelenség.

(9) A városok és a környező falvak közötti kapcsolatok – nem csak a kiköltözések miatt – igen szorosak, a községek népességének nagy része a kevésbé mindennapi szolgáltatásokat a kiköltözés után is a városban veszi igénybe, s oda is jár dolgozni. A válaszadó településeknek csak 55%-a nyilatkozott úgy, hogy fontosnak tartja a szuburbanizációt a település

fejlődése szempontjából. Azaz a nagyváros környéki települések csaknem felénél nem érzik igazán fontosnak ezt a folyamatot (vagy esetleg igen, de nem tudják, hogy mit jelent maga a szó). E tekintetben látványos regionális különbségek nem alakultak ki, mint ahogy a települések vándorlási egyenlegével sincs szoros kapcsolatban a szuburbanizáció megítélése.

3.3. A LAKÓHELYI SZUBURBANIZÁCIÓ MOTIVÁCIÓI

A szuburbanizáció statisztikai vizsgálata és az önkormányzatok szerepének áttekintése után a következő feladatot annak a kérdésnek a vizsgálata jelentette, hogy mi motiválja az embereket az ország különböző területein a nagyvárosokból való kiköltözésre?

A kiköltözések motivációt elsősorban a fogyasztói szükségletekből vezettük le, az adatgyűjtésünk is erre vonatkozott. Az ország különböző nagyvárosi térségeiben mintegy 1500 háztartást kérdeztünk meg 1998-2000 között a Szegedi Tudományegyetem földrajz és geográfus szakos hallgatóinak segítségével. E kérdőívek a nagyvárosokból a környező településekre kiköltözött népességet célozták meg, s a kiköltözés körülményeire vonatkozó kérdésekből álltak (kiköltözés ideje, a korábbi és a jelenlegi lakásviszonyok, ezek értékelése, a költözés és a településválasztás motivációi). A lakástulajdonosokat véletlenszerűen választottuk ki a városkörnyéki települések újonnan beépített területein az önkormányzatok és a helyi lakosság információinak segítségével. Végül 1226 olyan kérdőív állt rendelkezésünkre, melyek az adott településhez közeli nagyvárosból kiköltöző háztartásoktól származott. Az 1226 kérdőív az ország 24 városának környékéről származik, zömük közvetlenül városkörnyéki településekről, kisebb részük pedig – a hazai szuburbanizáció sajátosságait

követve - a városok közigazgatási területéhez tartozó, de attól fizikailag elkülönülő, részben korábban önálló településekről.

(10) A kiköltözés motivációit vizsgáló lakossági kérdőívekből kiderült, hogy a megkérdezettek iskolai végzettség szerinti csoportjait tekintve az érettségivel, illetve a felsőfokú végzettséggel rendelkezők dominálnak, azaz a vidéki Magyarországon is igaz, hogy a magasabb társadalmi státuszú (vagy legalábbis a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező) emberek költöznek leginkább ki a városokból a környékre.

(11) A szuburbanizáció motivációinak értelmezéséhez szükséges megállapítani, hogy a kérdezettek csaknem négyötöde bérházból vagy panelházból költözött ki a város környékére, azaz a kiköltözés az esetek döntő többségében drasztikus lakásminőségbeli változással is együtt járt.

Magyarországon a saját, kertes ház, valamint a nagyobb lakás iránti igény játszik döntő szerepet a városokból való kiköltözésben. Ugyanakkor a falvak és a városok eltérő megítélése is kimutatható. A kiköltözött családok korábbi és jelenlegi lakóhelyét összehasonlítva a falvak természeti előnyei a legmeghatározóbbak, ugyanakkor szembeötlő, hogy épp a városok környezeti állapotát ítélték meg legrosszabbnak a válaszadók. Az ellátottságot, illetve egyes alapintézmények elérhetőségét jóval gyengébbnek ítélik meg a városkörnyéki községek vonatkozásában, mint a városéban. Az is kiderült, hogy a különbségek nem elsősorban az egyes városkörnyékek között jelentkeztek, hanem városkörnyékeken belül a városok és a községek között.

4. A KUTATÁS HASZNOSÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

A dolgozatban sikerült átfogó képet adni a hazai vidéki szuburbanizáció sajátosságairól, területi különbségeiről.

A lehetőségekhez mérten lehatároltuk a szuburbanizáció által érintett tereket, hozzájárultunk a lakóhelyi szuburbanizáció motivációinak pontosabb megismeréséhez.

A szuburbanizáció továbbra is folytatódni fog, s minden bizonnyal újabb települések is be fognak kapcsolódni a folyamatba. A nyugati tapasztalatoknak megfelelően egy hosszantartó, területileg egyre kiterjedő folyamatról van szó, melyet a nagyvárosaink és a környező települések fejlesztési terveiben, rövid-, közép-, és hosszú távú koncepcióiban mindenképpen figyelembe kell venni.

A szuburbanizáció egyes szereplői (lakosság, önkormányzatok, gazdasági szervezetek) számára elengedhetetlen a folyamat minél pontosabb megismerése, s elképzelhető, hogy annak szabályozására is szükség lesz a közeljövőben. Mindezekhez járult hozzá e dolgozat néhány tudományos adalékkal.

A dolgozat 119 oldal terjedelmű, irodalom és ábrajegyzékkel, 26 ábrával, 29 táblázattal, 4 melléklettel, magyar és angol nyelvű összefoglalóval.

A szerző témával kapcsolatos publikációs jegyzéke:

1. BAJMÓCY P. (1998): A magyarországi szuburbanizáció néhány összetevője. In.: Geográfus doktoranduszok II. országos konferenciája, ELTE TTK, Budapest.
2. BAJMÓCY P. (1999): A kistérségek népességváltozási tendenciái Magyarországon. In: *Határok és régiók*. Szeged, pp. 367-371.
3. BAJMÓCY P. (1999): Szuburbanizáció Pécs környékén. In: *Földrajzi Értesítő* 1999 1-2 pp.127-138.
4. BAJMÓCY P. (2000): A kistérségek népességváltozási tendenciái Magyarországon. In.: *Társadalomföldrajzi vizsgálatok két évezred találkozásánál*, Szeged, pp. 57-77.
5. BAJMÓCY P. (2000): A természetes szaporodás területi különbségei Magyarországon az elmúlt három évtizedben. In: Geográfus doktoranduszok III. országos konferenciája kötete. pp. 222-230, DE TTK, Debrecen.
6. BAJMÓCY P. (2000): Szuburbanizáció a Szeged környéki tanyás településeken. In: *Integrált vidékfejlesztés V. Falukonferencia* pp. 469-474. MTA RKK Pécs.
7. BAJMÓCY P. (2000): A "vidéki" szuburbanizáció Magyarországon, Pécs példáján. In: *Tér és Társadalom* 2000/2-3, MTA RKK Győr, pp. 323-330.
8. BAJMÓCY, P (2000).: Suburbanization in Eastern-Hungary. In: *Regionalism and Integration: Culture, Space and Development*. Timisoara-Tübingen-Angers, 2000. pp. 149-153.
9. BAJMÓCY P. (2001): A tanyaközség útja a népesedési adatok tükrében. In Zákányszék földje és népe az ezredfordulón. Szerk.: Duró Annamária. Zákányszék község Önkormányzata, Zákányszék.
10. BAJMÓCY P. (2001): A szuburbanizáció motivációi Magyarországon. In: *A földrajz eredményei az új évezred küszöbén*. (CD) Szeged. 8 o.
11. BAJMÓCY P.-KISS J. (2001): Városi funkciójú központok és elméleti vonzáskörzeteik az Alföldön. In: *Tér és Társadalom* 2001/1 65-89.
12. BAJMÓCY P. (2002): Szuburbanizációt kiváltó okok a vidéki Magyarországon. In: Abonyiné-Becsei-Kovács Cs. (szerk.): *A magyar társadalomföldrajzi kutatás gondolatvilága*. Ypsilon Kiadó, Szeged. 247-255 o.